

as a targeted activity of a social worker (or a group of social workers) has been developed and tested to create the necessary conditions for the optimal functioning of the elderly. An essential characteristic of social and psychological support is the creation of conditions for the transition of personality and (or) family to self-help. It can be said that in the process of psychological support the specialist creates conditions and makes necessary and sufficient (but in no case excessive) support for the transition from the position "I can not" to the position "I can deal with my own difficulties".

Key words: elderly people, loneliness, inner loneliness, external loneliness, intimate loneliness, loneliness, social assistance, psychological help, principles and methods of social work, support, system of social and psychological support, rehabilitation.

Отримано 23.01.2018

УДК 343.226:364.362

О. А. Семчишина

olenkasemchyshyna@meta.ua

Ю. В. Сербалюк

serbaliuk@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Семчишина О. А., Сербалюк Ю. В. Соціально-правові аспекти проблеми насильства в сім'ї. Розглянуто соціально-правові аспекти проблеми домашнього насильства. Здійснено огляд основних напрямків у дослідженні цієї проблеми, визначено науковців, які здійснювали її теоретичне обґрунтування. Визначено, суспільно-історичних характер домашнього насильства як традиційного підходу до виховання дітей. Відзначено, що особливі зрушення у вирішенні цієї проблеми відбулись у другій половині ХХ ст. з прийняттям міжнародних документів спрямованих на захист прав дитини та її гідності. Відзначені найголовніші з них, що

стосуються запобігання насиллю, покаранню, тортурам, у тому числі і стосовно дітей. Проаналізовані вітчизняні нормативно-правові акти, які гарантують захист дитини від насильства у сім'ї: Конституція України, Сімейний кодекс України, Цивільний кодекс України, Закону України «Про охорону дитинства». Відзначено важливе значення Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначив основні напрями реалізації державної політики у цій сфері, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від насильства в сім'ї. Визначені тлумачення у різних законодавчих актах термінів, що стосуються насильства в сім'ї: дитина, яка постраждала від домашнього насильства, домашнє насильство, економічне насильство, психологічне насильство, сексуальне насильство, фізичне насильство, жорстоке поводження з дитиною. Виявлено узагальнені підходи до характеристики домашнього насильства вітчизняних дослідників. Зазначені терміни, які не мають правового визначення, але існують у науковому обігу – медичне насильство, пасивна зневага. Проаналізовані деякі статистичні дані, які стосуються насильства в сім'ях, що зафіксовані службами у справах дітей, центрами соціальних служб у справах сім'ї, дітей та молоді. Виявлено загальну кількість сімей, у яких за 2016 р. були зафіксовані факти насильства, а також окремо по кожному з його видів: фізичному, сексуальному, психологічному, економічному. Визначено загальну кількість дітей, які постраждали у 2016 році від всіх законодавчо визнаних форм насильства і окремо по кожному їх виду.

Ключові слова: насильство, види сімейного насильства, сім'я, дитина, законодавство, статистика

Семчишина Е. А., Сербалюк Ю. В. Социально-правовые аспекты проблемы насилия в семье. Рассмотрены социально-правовые аспекты проблемы домашнего насилия. Осуществлен обзор основных направлений в исследовании этой проблемы, определены ученые, которые осуществляли теоретическое обоснование указанной проблемы. Определен общественно-исторический характер домашнего насилия как результат традиционного подхода к воспитанию детей. Отмечено, что значительные сдвиги в решении этой проблемы произошли во

второй половине XX в. с принятием международных документов, направленных на защиту прав ребенка и его достоинства. Отмечены главные из этих документов, касающиеся предотвращения насилия, наказания, пыток, в том числе и в отношении детей. Проанализированы отечественные нормативно-правовые акты, которые гарантируют защиту ребенка от насилия в семье: Конституция Украины, Семейный кодекс Украины, Гражданский кодекс Украины, Закон Украины «Об охране детства». Отмечено важное значение Закона Украины «О предотвращении и противодействии домашнему насилию», который определил основные направления реализации государственной политики в этой сфере, направленные на защиту прав и интересов лиц, пострадавших от такого насилия. Определены толкования в различных законодательных актах терминов, касающихся насилия в семье: ребенок, пострадавший от домашнего насилия, домашнее насилие, экономическое насилие, психологическое насилие, сексуальное насилие, физическое насилие, жестокое обращение с ребенком. Выявлено обобщенное видение параметров домашнего насилия отечественными исследователями. Указаны термины, которые не имеют правового определения, но существуют в научном обороте: медицинское насилие, пассивное пренебрежение. Проанализированы некоторые статистические данные, касающиеся насилия в семьях, которые зафиксированы службами по делам детей, центрами социальных служб по делам семьи, детей и молодежи. Выявлено общее количество семей, в которых во 2016 году были зафиксированы факты насилия, а также показана статистика отдельно по каждому из его видов: физическому, сексуальному, психологическому, экономическому. Определено общее количество детей, пострадавших в 2016 году от всех законодательно признанных форм насилия и отдельно по каждому виду.

Ключевые слова: насилие, виды семейного насилия, семья, ребенок, законодательство, статистика.

Насильство та жорстоке поводження з дітьми стає дедалі більш поширеним явищем у світі та Україні. Тенденція до зростання насилля по відношенню до дітей дедалі більше привертає увагу громадськості до цієї актуальної проблеми та активізує

діяльність держави та неурядових організацій щодо попередження жорстокого поводження з дітьми та захисту прав малолітніх осіб, які стали свідками чи жертвами злочинних подій.

У контексті викладеної проблеми надзвичайно актуальним є соціально-правовий захист дитини від насильства і жорстокого поводження в сім'ї. Метою нашої статті є визначення масштабів домашнього насильства та виявлення загального бачення вирішення цієї проблеми у нормативно-правовому полі України.

Загальні аспекти проблеми насильства у сім'ї досліджували науковці Н.В. Аніщук, О.В. Бойко, О.М. Гумін, О.В. Качмар, Т.В. Кравченко, Н.Ю. Максимова, К.Л. Мілютіна, Ю.В. Онищенко, Л.О. Петренко та ін.

Практичні і правові аспекти насильства у сім'ї та жорстокого поводження з дітьми розкривали у наукових доробках Н. Абдель-Хаді, А.Б. Блага, В.О. Гуріч, Н.І. Дмитренко, О.М. Гумін, О.Д. Коломоєць, К.Б. Левченко, Л.В. Повалій, М.Ю. Самченко, І.М. Трубавіна, В.О. Тюріна та ін.

Насильство над дітьми існувало у всі часи і виникало значно частіше в попередніх поколіннях, ніж сьогодні. В художній літературі, мистецтві багатьох країн зафіксовано випадки жорстокого ставлення до дітей. В історії багатьох народів дитина розглядалась як власність батьків, які владні робити з нею все, що заманеться. Ставлення до дітей, до дитинства, у цілому відносини батьків і дітей змінювалися дуже вражаюче. В античний час, аж до IV століття н. е., вбивство дітей вважалося нормальним. У давнину дитину легко могли вбити через фізичну ваду або з побоювань, що її буде важко прогодувати. І це стосується як знатних, заможних сімей так і бідноти. Деякі зрушення прослідковуються з середини XIX ст. з утвердженням ідей гуманізму, появою дітоцентристських виховних теорій. Спостерігаються зміщення акцентів з виховання на соціалізацію дитини, ставляться питання виховання повноцінної, гармонійно розвиненої особистості [1].

Але навіть і в умовах сьогодення, коли світове співтовариство визначило програмні документи щодо ставлення до дітей, проблема насильства щодо них, особливо у сім'ї, залишається надзвичайно актуальною.

В Україні виявлена сумна статистика щодо насильства у сім'ях. За 2016 р. зафіксовано службами у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї дітей та молоді 836 родин, де мали місце

різні види насильства. З них фізичне насильство зафіксовано у 547 сім'ях, сексуальне – у 60-ти, психологічне – у 219-ти, економічне – у 10-ти. Відповідно є статистика стосовно постраждалих дітей. Всього зазнали різних видів насильства 977 дітей. З них: фізичного – 599 осіб, сексуального – 65, психологічного – 298, економічного – 15. За перше півріччя 2017 р. зафіксовано 318 сімей, де практикувались різні види насильства [8]. І це стосується лише офіційно зареєстрованих випадків. Скільки випадків прихованого насильства – невідомо. Тим паче, що у багатьох родинах «незначні» фізичні покарання, як-то бити дитину долонею по попі – досить поширений спосіб виховання.

У сучасному світі існують різні підходи до тлумачення насильства. В Конвенції ООН про права дитини зазначено, що жорстоке поводження з дітьми – це всі форми фізичного та психологічного насильства, образи, сексуальні зловживання, відсутність піклування, торгівля чи інші форми експлуатації, що здатні призвести чи призводять до фактичної шкоди для здоров'я дитини, виживання, розвитку чи гідності в контексті відповідальності, довіри чи влади.

З 2004 року в Україні діє новий Сімейний кодекс. Це перший Сімейний кодекс незалежної Української держави, спрямований передусім на утвердження, зміцнення сім'ї як соціального інституту. У Кодексі по новому визначено права членів сім'ї, захист яких завдяки створенню умов для їхньої реалізації є метою соціальної роботи. У статті 150 Сімейного кодексу України визначені обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини. До їх кола входить турбота про здоров'я, фізичний, психічний і моральний розвиток дитини (ч. 2 ст. 150). Всі обов'язки можна поділити на дві групи. Одна має відношення до фізичного розвитку дитини, який залежить від харчування, навколишнього середовища, в якому перебуває дитина. Інша стосується психічного, духовного, морального розвитку дитини і передбачає існування більш складних за своєю природою засобів і методів формування дитини як особистості.

Забороняються і будь-які види експлуатації батьками своєї дитини (ч. 6 ст. 150 Сімейного кодексу). Саме ж поняття експлуатації дається в Кримінальному кодексі України, де це явище розуміється як всі форми сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, примусову працю або примусове надання послуг,

рабство або звичаї, подібні до рабства, підневільний стан, залучення в боргову кабалу, вилучення органів, проведення дослідів над людиною без її згоди, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, примусову вагітність, втягнення у злочинну діяльність, використання у збройних конфліктах тощо (Кримінальний кодекс України, ст. 4). Дане визначення можна в повній мірі екстраполювати на сімейні відносини. Види експлуатації можна класифікувати тут як економічна, фізична та сексуальна експлуатації.

Сімейним кодексом забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини. Ця норма майже в незмінному вигляді дублює ч. 2 ст. 28 Конституції України та ч. 2 та 3 ст. 289 Цивільного Кодексу України. В останньому нормативному документі зазначено, що фізична особа не може бути піддана катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню. Стосовно дітей відзначено недопустимість фізичного покарання з боку батьків, опікунів, піклувальників.

Заборона експлуатації дитини не суперечить обов'язку батьків готувати дитину до самостійного життя, що передбачає, між іншим, залучення її до суспільно-корисної праці, самообслуговування, а також різних видів домашньої праці. Діяльність дитини стає експлуатацією тоді, коли становить небезпеку для здоров'я або служить перешкодою в отриманні освіти, або наносить шкоду її здоров'ю, фізичному, розумовому, духовному, моральному й соціальному розвитку. Тобто через те, що батьки покладають на дитину численні обов'язки з ведення домашнього господарства, дитина не відвідує заклади освіти, мало спить, недостатньо їсть, часто хворіє, має певні ознаки відставання розумового розвитку, обмежений світогляд тощо. Всі інші види експлуатації дитини є недопустимими за будь-яких обставин [9].

Закон України «Про охорону дитинства» (ст. 10) гарантує кожній дитині право на свободу, особисту недоторканість та захист дитини від усіх форм фізичного та психічного насильства, образи, недбалого і жорстокого поводження з нею, експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, у тому числі з боку батьків або осіб, що їх замінюють, на захист від втягнення у злочинну

діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин, від залучення до екстремістських організацій, від примушування їх до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор, тощо. Дисципліна і порядок у сім'ї, навчальних та інших дитячих закладах мають забезпечуватися на принципах, що ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості і виключають приниження честі та гідності дитини.

Заборона фізичних покарань є одним з проявів права на особисту недоторканність, яке закріплене в ряді міжнародно-правових документів, зокрема, Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження й покарань (10 грудня 1984 р.), Європейській конвенції про запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (26 листопада 1987 р.), Конвенції про права дитини (20 жовтня 1989 р.).

Відповідно до Конвенції про права дитини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 20 жовтня 1989 р., діти визнаються об'єктом особливого захисту та турботи. Україна ратифікувала цю Конвенцію 27 лютого 1991 р., чим взяла на себе зобов'язання по втіленню принципів, на яких повинні базуватися права дітей. Відповідно до Конвенції в 1995 р. була розроблена програма «Діти України», а пізніше у ст. 51 та 52 Конституції України закріплені права дітей, зокрема, батьки повинні утримувати своїх дітей до їх повноліття. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

В цьому ж напрямку 15 листопада 2001 р. Президентом України був підписаний Закон України «Про попередження насильства в сім'ї». Незважаючи на більш як півтора десятилітній термін чинності цього Закону, в Україні почастишали випадки ухилення від обов'язків і зловживанню правами по вихованню, утриманню і нормальному розвитку дітей, а також мають місце факти жорстокого поводження щодо них батьків та осіб, що їх замінюють. Це зумовило необхідність розробки нового комплексного нормативно-правового документу.

5 грудня 2018 р. вступив у дію новий Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначив організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на

захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства. Відповідно до статті 1 Закону **домашнє насильство** – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Закон визначає такі види насильства:

- **економічне насильство** – форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

- **психологічне насильство** – форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

- **сексуальне насильство** – форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

- **фізичне насильство** – форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня

тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Дається у ст. 1 також визначення дитини, яка постраждала від домашнього насильства – це особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства [2].

У працях науковців зустрічаються і деякі додаткові види насильства у сім'ї. Одним з них є пасивна зневага – систематична нездатність чи небажання забезпечити основні потреби залежного члена родини (наприклад, дитини, чи інваліда, старого) у їжі, одязі, медичному догляді, захисті і прихильності, що може призвести до погіршення фізичного чи психічного здоров'я, затримки або порушення розвитку й у підсумку кваліфікуватися як порушення прав людини. Термін «пасивна зневага» використовується тоді, коли має місце ситуація ізоляції мало або недієздатної людини, залишення його на самоті і (чи) ігнорування [7].

До різновидів насильства науковці відносять **медичне насильство** – недбалість і несвоєчасність, проявлені при видачі лікарських препаратів, навмисне відмова хворому в одержанні необхідних ліків або, навпаки, навмисна передозування чи нав'язування субстанцій, що призводять до звикання і залежності [5].

Поряд з поняттям «насильство» досить часто використовують поняття «жорстоке поводження». Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення» від 19.08.2014 р. дає поняття **жорстокого поводження з дитиною**, під яким розуміються будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною в сім'ї або поза нею, у тому числі: втягнення дитини в заняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства; примушування дітей до участі у створенні творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм або інших предметів порнографічного характеру; ситуації, за яких дитина стала свідком кримінального правопорушення, внаслідок чого існує загроза її життю або здоров'ю; статеві зносини та розпусні дії з дитиною з

використанням: примусу, сили, погрози, довіри, авторитету чи впливу на дитину, особливо вразливої для дитини ситуації, зокрема з причини розумової чи фізичної неспроможності або залежного середовища, у тому числі в сім'ї; будь-які незаконні угоди щодо дитини, зокрема: вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини [3].

Аналізуючи підходи вітчизняних дослідників до проблем сімейного насильства, можна констатувати наступне:

- насильницькі дії найбільш часто відбуваються стосовно жінок і дітей;
- найбільш поширеним є психологічне і фізичне насильства;
- гвалтівниками зазвичай виступають родичі, а не чужі люди, тобто насильство відбувається в родині;
- насильство в сім'ї здебільшого є не одиничним а повторюваним актом;
- потерпілі та їх родичі, як правило, не звертаються в міліцію, а шукають підтримки і допомоги в друзів (але не в родичів) чи в спеціалізованих службах;
- частота насильств не пов'язана з етнічною чи конфесійною приналежністю;
- рівень освіти не корелює з частотою насильства;
- питома вага душевнохворих серед гвалтівників досить низька (10-15 %), тоді як люди з різними психічними розладами типу депресій і важких тривожних розладів складають до 60 %;
- насильство зустрічається частіше в конфліктних родин;
- сімейне насильство носить циклічний характер, причому часто воно є причиною відтворення в наступних поколіннях [6].

Жорстоке поводження у сім'ї з дітьми має негативні наслідки як для розвитку особистості дитини, так і для суспільства в цілому через проблеми соціалізації таких дітей (асоціальна поведінка, протиправні дії тощо). Жорстоке поводження з дітьми в подальшому формує з них соціально дезадаптованих людей, не здатних створювати повноцінну сім'ю, бути гарними батьками, а також є поштовхом до відтворення жорстокості по відношенню до власних дітей. Дитина потребує соціально-правового захисту і він має бути забезпечений у державі на всіх рівнях.

Список використаних джерел

1. Демоз Ллойд Психоистория / Ллойд Демоз. Електронний ресурс. – Режим доступу : gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Lloid/01.php.
2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
3. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення» від 19.08.2014 р. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1105-14>
4. Кримінальний кодекс України. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
5. Матеріали на допомогу у проведенні Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства». Електронний ресурс. – Режим доступу : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http://izrmk.at.ua/dokument_microsoft_word.doc
6. Поліщук Ю.Й. Сімейне насильство над дітьми як соціально-педагогічна проблема // Ю. Поліщук Ю. // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Серія соціально-педагогічна. Випуск XIII / За ред. Л. П. Мельник, В. І. Співака. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2009. – 248 с. – С. 213-220.
7. Рень Л.В. Нехтування потребами дітей: соціально-педагогічні та психологічні аспекти / Л.В. Рень // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 122. – С. 230-233.
8. Статистика з приводу жорстокого поводження з дітьми. Електронний ресурс. – Режим доступу : https://dostup.pravda.com.ua/request/statistika_z_privodu_zhorstokogh#incoming-43268
9. Судово-практичний коментар до Сімейного Кодексу України. Навчальний посібник. – Х. : Видавничий будинок «ФАКТОР», 2011. – 576 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Demoz Llojd Psihoistorija / Llojd Demoz. Elektronnij resurs. – Rezhim dostupu : gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Lloid/01.php.
2. Zakon Ukraïni «Pro zapobigannja ta protidiju domashn'omu nasil'stvu». Elektronnij resurs. – Rezhim dostupu : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>

3. Postanova KМУ «Pro zatverdzhennja Porjadku rozgljadu zvernen' ta povidomlen' z privodu zhorstokogo povodzhennja z dit'mi abo zagrozi jogo vchinennja» vid 19.08.2014 r. Elektronnij resurs. – Rezhim dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1105-14>

4. Kriminal'nij kodeks Ukraïni. Elektronnij resurs. – Rezhim dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

5. Materiali na dopomogu u provedenni Vseukraïns'koï akciï «16 dniv proti nasil'stva». Elektronnij resurs. – Rezhim dostupu : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http://izrmk.at.ua/dokument_microsoft_word.doc

6. Polishhuk Ju.J. Simejne nasil'stvo nad dit'mi jak social'no-pedagogichna problema // Ju. Polishhuk Ju. // Zbirnik naukovih prac' Kam'janec'-Podil's'kogo nacional'nogo universitetu imeni Ivana Ogienka: Serija social'no-pedagogichna. Vipusk XIII / Za red. L. P. Mel'nik, V. I. Spivaka. – Kam'janec'-Podil's'kij : PP Bujnic'kij O.A., 2009. – 248 s. – S. 213-220.

7. Ren' L.V. Nehtuvannja potrebami ditej: social'no-pedagogichni ta psihologichni aspekti / L.V. Ren' // Visnik Chernigivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu. Serija : Pedagogichni nauki. – 2014. – Vip. 122. – S. 230-233.

8. Statistika z privodu zhorstokogo povodzhennja z dit'mi. Elektronnij resurs. – Rezhim dostupu : https://dostup.pravda.com.ua/request/statistika_z_privodu_zhorstokogh#incoming-43268

9. Sudovo-praktichnij komentar do Simejnogo Kodeksu Ukraïni. Navchal'nij posibnik. – H. : Vidavnichij budinok «FAKTOR», 2011. – 576 c.

Semchyshyna O. A, Serbaliuk Y. V. Socio-legal aspects of domestic violence. Domestic violence against children is considered as a social and legal problem. The urgency of the problem of prevention of child abuse and the protection of the rights of minors who have witnessed or are victims of criminal events makes the state and public organizations united with the efforts of the public.

The scientists who investigating the problems of domestic violence in general and, in particular, child abuse are mentioned. It has been determined that domestic violence against children has a socio-historical character and special changes happened in solving this problem in the

second half of the twentieth century with the adoption of international instruments aimed at protecting the rights of the child, her dignity.

The most important ones, which mentioned, are the prevention of violence, punishment, torture. The native normative legal acts that guarantee the protection of the child from domestic violence are analyzed: the Constitution of Ukraine, the Family Code of Ukraine, the Civil Code of Ukraine, the Laws of Ukraine "On the Protection of Childhood", "On Prevention and Combating Domestic Violence".

Definitions of terms related to domestic violence are defined in various legislative acts: a child affected by domestic violence, domestic violence, economic violence, psychological violence, sexual violence, physical violence, child abuse.

A generalized view of domestic violence types by the local researchers was revealed. The terms, which do not have a legal definition, but exist in scientific circulation, are indicated - medical violence, passive neglect. Some statistical data concerning violence in families, recorded by the services for children, centers of social services for family, children and youth are analyzed.

The total number of families in which there were violent cases in 2016, as well as separately for each of its types: physical, sexual, psychological, and economic, were revealed. The total number of children affected in the same year from all types of violence and separately for each type has been determined.

Key words: violence, types of family violence, family, child, legislation, statistics.

Отримано 22.01.2018